

Podrška novinarki KRIK-a Sofiji Bogosavljev i hitan apel državi da spreči zloupotrebu tužbi protiv novinara

Nacionalna radna grupa za borbu protiv SLAPP-a izražava ozbiljnu zabrinutost povodom krivične tužbe koju je kompanija „Starting“, jedan od glavnih podizvođača radova na zgradi Železničke stanice u Novom Sadu sa koje je pala nadstrešnica i stradalo 16 ljudi, podnela protiv novinarki KRIK-a Sofije Bogosavljev.

KRIK je u istraživačkom tekstu, zbog kojeg je podneta tužba, otkrio kako se protiv kompanije „Starting“ ranije vodio niz prekršajnih postupaka zbog povreda radnika na neobezbeđenim gradilištima, ali da su ti postupci uglavnom zastarevali zbog sporosti suda.

Kompanija je novinarku tužila za krivično delo *narušavanje poslovnog ugleda i kreditne sposobnosti* (član 239. Krivičnog zakonika), koje predviđa novčanu ili zatvorsku kaznu do jedne godine, odnosno do tri godine ukoliko nastupe teške posledice. Ovo krivično delo se goni po privatnoj tužbi, i najčešće ga koriste kompanije i moćni pojedinci u pokušaju da zastraše ili diskredituju one koji se bave javno važnim pitanjima. „Starting“ je pored novinarki, tužio još šest osoba, među kojima su jedan profesor, advokat, inženjeri, arhitekta i opozicioni političar, a koji su javno kritikovali rad ove kompanije.

Tužba kompanije „Starting“ još jedan je primer tužbe sa karakteristikama SLAPP-a (Strategic Lawsuits Against Public Participation) – pravnog instrumenta koji se koristi kako bi se novinari zastrašili, ometali u radu i finansijski iscrpeli. Ovakve tužbe ne služe zaštiti prava, već gušenju slobode izražavanja i obeshrabrivanju istraživačkog novinarstva.

Trenutno se protiv redakcije KRIK i njenih novinara i novinarki vodi čak 17 postupaka, koje su pokrenuli visoki funkcioneri ili firme i pojedinci bliski vlasti. I sve to zato što su objavili istraživačke tekstove u interesu javnosti.

Tendencija da se novinari tuže po osnovu krivičnih odredbi – i to zbog navodne „povrede ugleda“ firmi koje posluju s državom predstavlja posebno opasan trend. Reč je o pravnoj zloupotrebi čiji je cilj da se istraživački novinari kriminalizuju, da im se sudi kao počinocima krivičnih dela, i time učutkaju i odvrate od daljeg rada.

SLAPP tužbe, bez obzira na to da li su građanske ili krivične, predstavljaju otvorenu pretnju slobodi izražavanja i demokratskom poretku. Njihov cilj nije da zaštite zakon, već da zloupotrebe sudski sistem kao sredstvo pritiska na medije.

Budući da je firma „Starting“ angažovana na projektima koje finansiraju građani Srbije, bitno je da javnost zna da li ta firma poštuje zakone, ali i kako se institucije ophode prema onima koji ih krše.

Tužbe sa karakteristikama SLAPP-a su već prepoznate kao ozbiljna pretnja demokratiji – Savet Evrope i Evropski parlament pozvali su države članice da uvedu mehanizme za njihovo sprečavanje. U Srbiji, nažalost, ovaj termin još uvek nije zvanično prihvaćen, ali praksa višestrukih i istovetnih tužbi jasno pokazuje da je reč o zloupotrebi pravosuđa u cilju učutkivanja svih kritičkih glasova.

Nacionalna radna grupa za borbu protiv SLAPP-a zahteva da država hitno prepozna problem

SLAPP tužbi i, u skladu sa preporukama Saveta Evrope i Evropske unije, uvede neophodne mere za njihovo sprečavanje.

Sloboda medija i pravo javnosti da zna moraju biti zaštićeni, a novinari ne smeju da budu kažnjavani zbog svog profesionalnog rada u interesu građana.

U Beogradu,

17.07.2025.

Nacionalna radna grupa za borbu protiv SLAPP-a, koju čine:

Građanske inicijative

Partneri Srbija

Nezavisno udruženje novinara Srbije

Slavko Ćuruvija fondacija

KRIK

Nezavisno društvo novinara Vojvodine

Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM

Udruženje KROKODIL

Beogradski centar za ljudska prava

BIRN Srbija